
Om Midlerne til at hæve Sæden til at blive bedre Handelsvare.

(Med Sølieutenant Terens.)

Det Kongelige Landhuusholdningselskab har (i Aaret 1821) udsat sin 2den Guldbmedaille, eller 100 Rbdlr. Sedler, for en fyldestgjørende Besvarelse af følgende Opgave:

"Endskjøndt man af den Mængde, deels simp-
"lere, deels kunstigere Rensningsredskaber, som
"Aar for Aar udbredes her i Landet, og ikke blot
"findes paa Udslibningsstederne, men ogsaa hos
"de større Producentere, kunde haabe, at ureen
"Sæd snart maatte forsvinde, saa finder dog dette
"endnu saalidet Sted, at det vel fortjente at un-
"dersøges, hvorledes en for Landet og dets Korn-
"affætning saa høist skadelig Udsæd kan hem-
"mes?"

"Udskillige Baresorter vrages; uldne Fabri-
"kata undergaae Halling; skulde det ikke være
"muligt, at, i Analogie hermed, noget Lignende

”Kunde gøres fra det Offentliges Side, hvorved
 ”Producenten nødsagedes til at sælge aldeles reent
 ”Sæd, uden dog at udsættes for Chicane af Kjø-
 ”berens; Fort: hvorved baade Kjøber og Sælger
 ”sikredes mod uredelig, vilkaarlig Behandling?”

Forinden jeg skriver til Spørgsmaalets Be-
 svarelse, finder jeg det passende at anføre, hvad
 Regjeringen hidtil har virket for at fremme Korn-
 varenes bedre Behandling. Dette indskrænker sig
 efter min Formening til: at man ved den i de se-
 nere Aar paabudne Kornleverance har befalet Bægt
 ved Siden af Maalet; et Middel, som sikkert ikke
 kan ansees uvirksomt, forsaavidt den seneste An-
 ordning om Skattekornt bestemmer en høiere Be-
 taling i Forhold til Kornets betydeligere Bægt.
 Derimod kunde det neppe have nogen virksom Ind-
 flydelse, saalænge Kornets flattere Qualitet kunde
 erstattes ved fuldere Maal.

Forhen er Bægt tilladt at bruges i Kornhan-
 del — en Tilladelse, som imidlertid ikke kunde
 virke synderligt, da det uden denne maatte være
 enhver uformeent at benytte Bægten for at over-
 tyde sig om Kornets Værd.

At der ved Møllerne skal være en Bægt, kan,
 naagt det ved Bestemmelsen derom er antaget,
 neppe have nogen Indflydelse paa Kornhandelen
 eller Kornets bedre Rensning. Nyttens indskræn-
 ker sig i det Væsentlige til, at Møllegæsten gives
 Sællighed til at kontrollere — den redelige Møller!

Om de Aarsager, som foranledige Kornets flette Qualitet, Behandling, og Blanding med Ukrudsarter, bør det mig her næst at tale.

Disse anseer jeg at være:

- 1) Den i Almindelighed flette Driftsmaade, hvorunder vore fleste Marker lide; den deraf flydende Banstækelighed at udrydde det skadelige Ukrud, som endmere forsøges ved ureent Sæbeforn.
- 2) Kjøbmandens Egegyldighed ved Indkjøbet, da han meget sjældent gjør nogen saadan Forskjel paa Prisen for de bedre og flettere Kornvare, som bydes ham, at Landmanden derved kan finde nogen Belønning for den ved fuldkommen Rensning anvendte Flid, og den deraf med forbundne Svinding. Den nærværende Kornhandel med Norge. Den almindelige Mangel paa Kornørringsindretninger, og endelig, maaskee Mangel paa fornøden Sagkundskab hos Mængden af den Sværm, som befatter sig med Kornhandel.

At disse ere de væsentligste Hindringer, derom føler jeg mig overbevist, og at man ved at hæve disse, ville see de danske Kornvare fremkomme i en ganske anden Skikkelse end den nærværende, derom kan neppe tvivles.

Den første Ulempe, den flette Driftsmaade, er desværre af den Natur, at ingen hastig Forandring er at vente. Der mangler i Almindelighed

fornøden Kundskab om det Bedre. Bonden vil have Exemplet for Die forinden han vover at afvige fra den vante Maade. — Intet Magtsprog vil her kunne virke. I denne Henseehde er vistnok intet virksommere Middel, end den Understøttelse, det Kongl. Landhuusholdningselskab i de senere Aar har ydet driftige Mænd af Bondestanden i Landets forskjellige Egne, hvorved Exemplet paa Nyttten af et bedre Agerbrug, paa den fatteligste og meest overtydende Maade, bliver denne væsentlige Deel af Agerbrugere bibragt. Hvad altsaa denne Hindring angaaer, forekommer det mig, som man kun ved, om muligt, endmere at udvide denne Understøttelsesmaade, bør søge, om end langsomt, at nærme sig Maalet.

Hvad derimod Kornets bedre Rensning — omhyggeligere Valg af Sædekorn — Eugning af de farligste Ukrudsarter angaaer, da vil dette sidste ikke alene følge med den forbedrede Drift, men vil ogsaa, naar Uffætningen af det maadeligere Korn vanskeliggjøres, tage et betydeligt Forspring, og jeg vil derfor i det Følgende forsøge at opgive Midler, hvorved Producentens og Kjøberens Interesse i saa Henseende kan nærme sig hinanden.

Den Eigegyldighed, hvormed Kjøbmanden hidtil modtog endog meget maadelige Kornvare, uden som oftest derfor at give forholdsmæssig lavere Priis end for det renere og bedre Korn, for-

lebede Bonden til, paa det ufuldkomneste at rense sin Sæd, og desuden ikkun at bringe de maadeligere Vare til Torvet. Herved led den rebeligere, men ærefjære Bonde, og hvor rimeligt, at han ogsaa tilsidst lod sig forlede til, ligesom hiin, at tage Betaling for de svange Kjærner, Ukrud, Støv og Avner.

Saaledes har Kornhandleren forledet Ugerdyrkeren til at vedblive den eengang vante, uredelige og for Danmarks Kornhandel saa særdeles skadelige Behandling af sin Sæd. — Men lad hiin først paaafkjonne, hvormeget det bedre Korn i virkelig Værdie overgaaer det Slettere, og denne uheldbringende Slendrian vil inden føie Tid op-høre! —

Handelen med Norge har, i sin nærværende Skikkelse, upaatvivelig en saare uheldig Indflydelse paa det danske Kornvæsen.

Nordmanden, som for den fletteste Trælast intet andet Marked har end Danmark, tyer her til med dette Pindeværk, og modtager i Betaling det, som oftest, ligesaa flette Korn, som Kjøbmanden, Bonden, eller enhver Unden, han kan komme i Handel med, byde ham. Denne Handel drives, fra norsk Side, for en stor Deel af fattige Skippere, der med nogle usle Smaaskibe og Baade søge at fortjene Livets Opbold, og denne Deel af Danmarks Kornhandel er altsaa, i Ordets usleste Betydning, Høkerie, og af den Art, at den ei kan

lægge noget Baand paa Kornhandleren for at levere gode Vare. Nordmanden har intet Balg — Pengemangel nøder ham til at drive Tuskhandel, og han nødes atter derved til at modtage de Vare, man byder ham — og i det han udløser de danske Producter, han saa suurt har fortjent, afgive disse et ikke hæderligt Beviis om den Maade, paa hvilken Landets væsentligste Skat behandles, og opmuntre neppe den formuende Kornhandler til at sende Capitaler til Danmark, for derfra at fylde sit Magazin, saalænge han andetsteds erholder bedre Vare.

At Handelen med bedre Trælast blev favoriseret paa den Sletteres Bekostning, vilde maaſkee ikke allene fremlede en hidtil ukjendt Industrie, men ogsaa bevirke en reellere Mellemandel. — Udviklingen gaaer imidlertid uden for denne Afhandlings Grændse, og jeg nævner den derfor blot, forsaavidt den staaer i Berørelse med den omtalte Handel med Norge.

Det er imidlertid ikke muligt, at det slettere Korn strax kan forsvinde, fordi det Bedre isærbedleshed søges; Uffætningen deraf bør derfor ikke ligefrem hindres. Bysten til at frembringe det Gode maa vækkes ved den større Fordeel, det kaster af sig, og de urene Sædevarer vil derved med Tiden blive ligesaa sjeldne, som de nu desværre ere almindelige.

I denne Henseende troer jeg, at det Offentlige, med kraftig Haand, maa virke paa vor Kornhandel, virke til, at det danske Korn paa fremmede Markeder kan opnaae den aldeles tabte Agtelse.

Af Erfaring vide vi, at vore Handlende, i Almindelighed, ikke endnu have fornøden Sands for denne Landets væsentligste Handel. Det er denne jeg ønsker dem bibragt, og til den Ende vover jeg at foreslaae: At alt Korn, som til Udport rigsteb bliver udsørt, skal, af Magistraten og Toldvæsenet i Forening, eller hvem Andre Regleringen dertil maatte bestikke, undersøges; paa flere Steder af Lasten Prøver udtages, maales og veies; og intet Korn, som holdt under en viss Bægt, tilstædes toldfrie Udsørsel, da derimod det Bedre for Afgift var befriet, og det aldeles Udmærkede forhvervede Affiberne en passende Belønning. Som forsvarligt Korn maatte ansees: Hvede til 224 Pbd. pr. Td., Rug 200 Pbd., toradet Byg 184 Pbd., serradet Byg 168 Pbd., Havre 112 Pbd. Det til Belønning Qualificerede maatte i det mindste veie: Hvede 240 Pbd., Rug 216 Pbd., toradet Byg 200 Pbd., serradet Byg 176 Pbd., Havre 144 Pbd. Men om endog denne Bægt virkeligen fandt Sted, saa maatte dog Kornet desforuden være aldeles fri for uvedkommende Blanding. — I andet Fald maatte det henføres under toldbart Korn.

Af det Korn, som til Toldafgift var forfalden, burde denne beregnes efter dets Bægt og Maal i

Forening, saaledes: at Afgivten steg i Forhold til Kornets flettere Bessaffenhed. Forsaavidt dette extraordinaire Toldpaabud angaaer, da kunde Belønningen for Udførselen af de bedre Kornsorter, ved det flettere Kornes Bessatning, erholdes.

Denne Control burde imidlertid ikke være forbunden med nogen Besskostning for Requirenten, i det mindste ikke da, naar Varene vare af den Bessaffenhed, at de qualificerede sig til Toldfrihed.

Paa denne Maade forekommer det mig, som det uden mindste Indgreb i Handelsfriheden og uden Tab for Producenten med Rimelighed kunde haabes, at den for Kjøbmanden visse Fordeel ved at handle med gode Producter, maatte vække Attraae hos ham til at tilveiebringe saabanne, og da Agerbrugeren derved blev forsikkret passende høiere Betaling; eftersom Sædevarene tiltoge i indvortes Værd, saa vilde han sikkert ikke plage sig med at transportere de ikke søgte Producter til Torvs, eller i det mindste ville disse nu, ene og alene, blive Brændeviinsbrænderen til Deel, forsaavidt denne maatte finde Regning ved at kjøbe dem.

Man vil maaskee indvende: at om endog Kjøbmanden søgte og belønne de fortrinligere Kornvare, saa var dog Bonden ikke istand til at levere disse. Denne Indvending glæder jeg mig imidlertid til at kunne modsig; thi med alt det, at vort Agerbrug ikke er hvad det burde være, end-

skjøndt Fleertallet af Agerdyrkerne kun kjende libet til Brak, Brakfrugter og et fornuftigt Sædskifte; saa er det dog vist, at de fleste Ukrudsarter, som findes iblandt Sæden, ikke ere saa overordentlig vanskelige at frarensse, og skulde der endog isærbeleshed iblandt Vintersæden fremkomme Klinte, da er det en ikke ualmindelig Skik at afløse denne, i det mindste hvor Sæderugen avles, og snart skulde det blive almindeligt i den hele Vintersædmark, naar Dyrkeren vidste, at Kjøberen tog væsentligt Hensyn paa den større eller mindre Grad af Fuldkommenhed, altsaa ogsaa Reenhed, hans Korn besad.

Ved Hjælp af Rensmaskine vilde naturligtviis Kornet paa den fuldkomneste Maade kunne renses; men kun saa ere de Bønder, som kunne evne at kjøbe den — men ved gjentagen Kastning og Rensning over forskjellige Sold vil ogsaa Kornet i Almindelighed kunne opnaae al ønskelig Reenhed. Smidlertid bør ingen Kornhandler mangle en saadan Maskine, og det staaer altsaa i hans Magt, naar det maatte findes nødvendigt, ved Hjælp af denne, at lægge den sidste Haand paa Bærket.

At der i Almindelighed mangler en saadan Indretning, hvor Kornet saaledes kunde tørres, at det blev skikket til at modtage en lang Transport, er sikkert til uberegneligt Tab; thi om endog Kornvare af fuldkommen Godhed vare for Haanden,

faa er det dog vist, at de, uden foregaaende Lørring, vanskeligen udholde, sammendyngede at ligge i flere Uger paa hinanden. At der for gode og veltørrede Kornvare bestemtes en opmuntrende Præmie, samt at et vist Antal af de Første, som i Landets større Kjøbstæder foretog sig et saadant Anlæg, bleve passende belønnede derfor, eller med Laan bleve understøttede, vilde sikkert udrette meget.

At der ved den foreslagne Maade at frembringe bedre Kornvare i Handelen, ingen væsentlig Chicane er at befrygte for Sælgeren, synes at være klart. Der gaves endog en temmelig stadig Regel for begge Parter, ved at sammenholde Kornets Vægt med den deraf flydende større eller mindre Vægt i Tolden; hvilket endog ville sætte den meget indskrænkede Bonde istand til, at fatte en nogenlunde klar Idée om det Forhold, hvori hans bedre Korn burde staae til det Gletsere.

Snarere kunde det synes, som den foreslaaede Control ved Forsendelse kunde have ubehagelige Følger for de Handlende; men ikke alene at Undersøgelsen ingen Standsning kunde forarsage, er den ei heller forbunden med nogen Bekostning, og dette maatte i Forening med den mulige Belønning, Resultatet af Undersøgelsen kunde føre med sig, være nok for at betage den sin Ubegærlighed. —

Eigeledes kunde det synes som om Bonden vil, ved dette Baand paa Kornhandelen, kunne vente god Affætning for det fuldkomne Korn, men at det Slettere maatte derved dale saamegetmere i Prisen, at han i det hele udbragte det Aalede mindre fordeelagtigt; — men denne Frygt er neppe grundet. For det mindre affættelige Korn vil han til egne Creature finde god og nødvendig Benyttelse, og overalt vil han i Brændeviinsbrænderen endnu en Tid finde Liebhaber til det med Ukrud befængte Korn, og omendkjøndt denne sandsynligviis ikke giver den for reent og til Handelen skikket Korn almindelige Priis, saa vil den dog blive i Forhold til Varenes Qualitet, hvorved den billige Fordring opfyldes.

I det jeg saaledes troer at have fremstillet et Middel, hvorved Kornhandelen paa hurtigste Maade kan gives et andet og ønskeligere Sving, indseer jeg fuldkomment, at det meget vil beroe paa Opsynets Redelighed og Interesse for den gode Sag, om Hensigten skal opnaaes. Af denne Aarsag foreslog jeg flere Embedsmænd til at deeltage i Opsynet, da man med Føie hos disse maatte vente den høieste Grad af Redelighed. Imidlertid er det muligt, at denne Forøgelse af Forretninger, især paa større Steder, vilde blive uoverkommelig, og i saa Fald foreslaaer jeg derfor: at denne Bestilling af Rentekammeret maatte overdrages andre duelige Mænd, som efter i flere Aar

med Flid at have røgtet dette Hverv, paa een eller anden Maade bleve hædrede derfor; til Exempel: som Landvæsens, og Forligelsescommissairer, der forundes en Rang.

Til yderligere Control vilde det være gavnligt, om Prøver af alt undersøgt Korn bleve tilstillede enten Rentekammeret, Generaltoldkammeret, eller maaskee vedkommende Amtmand, med Forflaring om, til hvilken Classe det af vedkommende Commission var ansat. Enhver ubillig Behandling fra denne Side vilde derved kunne hæves, ligesom den Handlende dertil kunde appellere, om han troede sig forurettet.

Efter Collegiets eller Amtets Decision, maatte imidlertid ikke Udklareringen standses. Den bestemte Afgift maatte imod Regres indbetales. —

Skrevet i November 1822.